

Niepoprawny istnieniowiec

Bolesław Leśmian
i doświadczenie literatury

*Agnieszce –
niepoprawnie*

Dariusz
Szczukowski

Niepoprawny istnieniowiec

Bolesław Leśmian
i doświadczenie literatury

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2019

Recenzja
dr hab. Marek Kurkiewicz, prof. UKW

Redakcja wydawnicza
Maria Szoska

Projekt okładki i stron tytułowych
Karolina Zarychta

Na okładce wykorzystano portret Bolesława Leśmiana
zamieszczony w książce jego autorstwa *Dziejba leśna*, Warszawa 1938 r.
(z zasobów Wikimedia Commons na prawach wolnego dostępu)

Skład i łamanie
Mariusz Szewczyk

Publikacja dofinansowana z działalności statutowej Wydziału Filologicznego
oraz Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-7865-786-6

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel./fax 58 523 11 37, tel. 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

Spis treści

Wstęp	7
Labirynty Leśmiana	7
Doświadczenie poezji	12
Rozdział 1. „Żem inny niepodobny – odmieniec i dziwi!”	
Sygnatury Leśmiana	25
Spojrzenie poety	25
Podmiot atopiczny	32
Czar wzajemnych odbić	36
Z ukosa	41
Podmiot ekstatyczny	44
„Prorok jak ogień”. <i>Via exstativa</i> Eliasza	48
Święto wiosny. Taniec poezji	53
Lesman i Leśmian	59
(Nie)swojskie imiona	62
„Jam – nie Osjan”. Przeciw tożsamości	68
„Kto mnie pozna po głosie”	71
Poeta – dawca imion	74
Lęk przed niemotą	79
Poeta i Dziewczyną	84
Rozdział 2. Męskie fantazje	91
„Takie pół porcji mężczyzny”. Ciało Leśmiana	91
Ciało potworne	95
Męskie rany	101
Męskie pragnienia	105
Niezdrowe ekscytacje	114
Tajemnice Panny Anny	123
„Schadzka ze sobą”	128
Jawne i skryte pragnienia. <i>Majka</i>	132
„Rozkoszne przeinaczenia”	138
Zakochany Leśmian	142
Lektura intymna	143
Pieśń miłosna	145
Scena miłości	148
Scena sekretna	151

Scena zazdrości	154
Koda	156
Rozdział 3. Bolesław Leśmian i zwierzęta	159
Zapatrzenia	160
Zwierzę i aura	164
Nieludzki Eros	167
Wiersze konne	168
Zwierzyniec	171
Zwierzęca twarz człowieka	174
Nieludzka śmierć zwierzęcia	176
Jak umiera goryl?	180
Rozdział 4. Dar przyjaźni, dar opowieści. <i>Dwaj Macieje</i>	185
Przyjaźń nieskromna	187
„Dar to – nie lada, i skarb – nie drobnota”	193
Rozdział 5. Leśmian i widma	201
Leśmian i duchy	201
Medium	202
Halucynacje	209
Widma dzieciństwa	213
Ze wspomnień dzieciństwa	213
Ślady dzieciństwa	218
Pieśni żałobne	224
„Moment depresyjny”	231
Siostra źle pochowana	233
Opowieści z krypty	241
„Młodziuchna próchniatka”	242
We władzy trupa	248
Kości, które nie chcą żyć	249
Pośmiertny teatr	253
Leśmiana śmierć własna	261
Scena śmierci	267
„Jest tam kto?”	270
Wspólnota żałobników	274
Zamiast zakończenia. „Niepoprawny Istnieniowiec”	279
Bibliografia	283
Literatura podmiotu	283
Wykorzystana literatura przedmiotu	283
Literatura pomocnicza	288
Nota redakcyjna	301
Indeks	303